

Цетиње, 9. октобра

Да је било Младотурака на свијету кад је Мојсије скидао с Горе Синајске десет заповједи Божији, извјесно би ту била и једанаеста: не ћути кад Младотурци газе твој народ.

Али и без те заповјести био би грјех кад бисмо ћутали. Бог ће нам можда опростити што у одбрану свога народа не употребљујемо бездимне разлоге, али нам извјесно не би опростио кад бисмо ћутали.

А и шта би о нама мислио остали свијет? У жаркој Африци погине њихов какав човјек, и они покрену небо и земљу да се зликовци казне, а држава да да породици убијенога накнаду толику, да од ње може имати богату доживотну ренту. Овдје се јуре Срби као зечеви по гори и гдје се који стигне убија се ако не успије да спасе живот преко границе, и зар то примати равнодушношћу једнога мртваца? И за чије бабе душу да будемо равнодушни? Да ли за ону наказу свјетску што се зове европски мир?

И право и дужност налаже нам да скренемо пажњу Европи на ове несрећне прилике. Није то од јуче, нити од годину двије; наш народ пати од Турака сво шест вијек. То Европи није непознато. Пређе је страдао од Старокрвника, сад од Младокрвника. Турчин је остао Турчин.

Ми се сад сами себи чудимо како смо могли вјеровати да ће Младотурци, свргнувши с небеса славу Хамидову, постати бољи. Листом смо им заплескали, сви ми слободни Срби од Дунава и Саве до Јадранскога Мора, али су они остали исти.

Можда и у овоме злу има некаквога добра. Добро је то, што су се Младотурци тако брзо одали. Двије је године од преврата и сад се већ јасно види куд намигују и шта спремају кад им се данашњи голуждрави режим оперуши. Па тек кад добије крила!

Нијесу још ни стали на чврсте ноге, а већ су почели да затварају српске школе, да разјурју служитеље светих олтара наших, да премлаћују свакога за ког им се око качи, да пале српске домове и да пустоше читава села, грабећи гдје што намаше. То је данас, а шта ће да буде доцније?

Велики догађаји, веле, бацају своју сјенку пред себе и тако благовјешћују своје приближавање. Али то исто чине и велика зла. Ово што данас бива сјенка је онога великог зла које ће доћи. Будућност ће нас љуто казнити ако ову истину не уочимо и ако јој не придамо важност коју заслужује. Кад је данас тако, шта ће бити ако се Турци осиле и полумјесец окрене опет рогае противу нас?

Дужност је да на ово питање одговоримо. И то не само да одговоримо, него и да потражимо начине како би нас та судбина мимоишла. Добро је што су нас Турци, макар и на овакав незграпан начин, пробудили. На нама је да се обезбјеђујемо. И ако нам је вјера у њих јако поколебана, и ако стријелимо за будућност свога племена, ипак је могућно наћи гаранције да останемо добри сусједи. а та је гаранција у правди и просвјешћеној толеранцији.

Цетиње, 9. октобра

Напредна и национална странка у Србији постигла су споразум да стапање, веће ће се дефинитивно одлучити 17. ов. м. када ће се у Биограду састати екумнина и још неке друге странке. Основе за ову уједињену странку постављене су и сада се ради на новом статусу.

Из Цариграда јављају, да Младотурци нијесу ни мало задовољни ратом и прогласом великог везира Халим-паше и да се после мисли да та смјелост, што је велики везир већ прихватио и тако се спрема да их предухитри и да сам одлучи.

А Биограду је П. Екумнина отпочела рад у јесенском заједном. За претходника је изабран Андра Николић, а за потпретходника Љуба Јанковић, и Јаков Чароћ.

Писма из Загреб

I. Пред изборима у Хрватској

Хрватска и Славонија се опет налазе пред изборима. Као што је познато, за вријеме бана Паука сабор није могао да ради и поред свега његовог настојава да створи већину са којом би радио. Српско-хрватска коалиција, у којој су биле најјаче странке у земљи, била је према њему у опозицији. Он је покушао да ову опозицију сломије, али му то није испало за руком. Крајње средство, којим се у тој борби послужио, била је позната велеиздајничка парница, али је и она свршена потпуним поразом по њега. Морао је, неуспјев ништа, доласком нове владе у Угарској одступити, и мјесто њега је дошао садањи бан Никола пл. Томашић.

У почетку је било изгледа да ће се прилике у Хрватској и Славонији кренути на боље и држало се да ће се изаћи из замршене ситуације. Бан Томашић је показивао добру вољу да изађе у сусрет српско-хрватској коалицији и да ради с њоме. Ради тога је и склопљен пакт и сабор је посвршавао најглавније послове, али кад су у угарски сабор отишли хрватски делегати, избио је сукоб између бана и коалиције. Бан је почео да одступа од пакта и није хтио да испуни обавезања своја. Тако је дошло и до расцјеп.

Како се бану Томашићу чинило, да су Срби камен спотицања и да они сметају да ради са коалицијом, покушао је да створи од својих присталица цјелокупну странку, али је овај његов покушај остао само пушта жеља. Хрватске странке, заступљене у коалицији, нијесу се повеле за њиме, нити су хтјеле да чују за одијепљење од Срба. Због тога је хрватски сабор распуштен и наређени су нови избори, који ће се у Хрватској и Славонији извршити 15. ов. м.

Поводом тога међу хрватским странкама покренута је мисао о

груписању странака. Рад на томе завршен је. Тако ће се унијети више јасности и одређености у политичку ситуацију. Стварају се двије нове странке: једна из коалиције, а једна ван ње. Хрватска странка права и хрватска напредна странка стапају се, а уз то њима приступају и неки чланови клуба коалиције. Исто тако и франковци — старчевићанска странка права — и фуртимаши — клерикалци — стапају се и носе обилежје хришћанско-социјалне странке.

Први корак за стапање хрватске странке права са напредном странком био је 11. августа, кад су посланици хрватске странке права прихватили заједнички програм, а послје недељу дана извршена је и формација нове странке. Програм ове нове странке прихваћен је и он садржи: нова странка узима за основицу свога рада законе и државноправне уговоре који постоје и тражи санирање свију повреда нагодбе, чиме се иде у прилог развијања самосталности Хрватске; да се изврши сједињење свију земаља у монархији у којима живи хрватски и српски народ; да се нарочитим законом на основу равноправности ријеши настановишту народног јединства српско питање; и реформе у корист демократских и уставних слобода како на пољу политичке управе и судства, тако и у корист финансијског и економског напретка, просвјете и наставе. Странка је добила назив уједињена хрватска самостална странка.

Нова странка конституисана је 1. ов. м. којом је приликом прокламован заједнички рад нове странке са српском самосталном странком, као и до сада.

Тако је нова хрватска странка са српском самосталном странком ушла заједнички у изборну борбу, која је у цијелој Хрватској и Славонији у највећем жеку.

Хрватско-српска коалиција ушла је у сабор прво у релативној, а затим у апсолутној већини. Како је сада проширен број бирача, а и агитовање врло живо, да је изборна борба силна, то је сједињена хрватска странка била још и због тога нужна, пошто ће се у овој изборној борби моћи сложити и уједињено борити и очувати свој престиж у сабору.

Према томе се очекује, да српско-хрватска коалиција и из ових избора изађе као побједник онако исто као што је излазила у послједње вријеме.

Изборна борба је у највећем пламу, силна и јака и живо се агитује на све стране. Што год се више приближује дан избора, та борба и агитације су све веће, јер се са свију страна настојава, да се дође до успјеха.

Нови турски зајам

Турска није никад била срећне руке са својим зајмовима, али са зајмом, који сада мисли да закључи, врло много натеже.

Као по оној народној пјесми „Марко гради, вила разирајуће“, тако и Турска са својим зајмом силно кубури и велике муке је видјела док није одахнула и могла рећи, да је зајам осигуран.

Преговори су се водили у Паризу између турског везира, министра спољних послова и финансија за остварење једног повећег зајма, који би имао да покрије државни дефицит од неких 608 милиона

гроша, а то је од прилике 150 милиона перпера.

Пошљедни турски буџет износио је:

Редовни издаци:

Државни дуг	837.4 мил. гроша
Финансијска управа	316.8 „ „
Унутрашња управа	131.0 „ „
Војска	900.0 „ „
Жандармерија	175.7 „ „
Марина	164.0 „ „
Остали ресори	774.8 „ „
Цјелокупни издаци	3299.7 мил. гроша

Ванредни кредити

Опрема војске	175.00 мил. гроша
Јавне грађевине	94.60 „ „
Свега	269.69 „ „

Приходи:

Непосредни порези	1363.60 мил. гроша
Таксе и др.	111.30 „ „
Посредни прирез	482.50 „ „
Монополи	334.10 „ „
Желез. руде, фабрике	40.28 „ „
Државна добра	51.28 „ „
Данак од Мисира, Кипра и т.д.	89.38 „ „
Разни приходи	128.38 „ „
Цјелокупни приходи	2001.50 „ „

Осим редовних кредита ваља да се побрине влада и за ванредне кредите, који ће износити око 60 милиона.

Зајам, који мисле да остваре у Паризу износи 125 милиона франака, дакле покриће само један дио дефицита државног и тиме ће исплатити најужнији издаци. Од државних прихода може се рећи, да једино непосредни порези стално и редовно утичу, нарочито порез на земљишта, такса за ослобођење од војске (војница) и десетак. Посредни порези нијесу ни одређени, јер осим царине, која доприноси 420 милиона гроша, остали приходи су незнатни. Државна финансијска управа, која се тек сад уређује, имаће као најглавнији задатак да нађе нових посредних и непосредних пореза. У том несређеном финансијском стању и лежи сва недаћа турске државне управе. Јасно је да се дефицити не могу покривати вјечито новим задужењем већ новим изворима у приходу и већом уштедом у расходу.

Преговори у Паризу приводе се крају и може се рећи, да ће се зајам са француским капиталом остварити. Дипломатски преговори водили су се у Цариграду између француског посланика Константа и руске владе. Нарочито је излазила на тешкоће финансијска контрола, јер француска влада тражи, да се наложе приходи од царине у Цариграду, тако звани тресори-жeneral, а то турска влада није била рада да уступи нити да дозволи да француска влада постави своје чиновнике који би контролисали, да се ти царински приходи предају Француској Банци ради отплате дуга. Турска влада је пристајала, да се поруџбине за војску, нарочито за топове, учине код француских фабрика. И како се сад начин контроле уредио, неће стајати ништа на путу остварењу овог зајма.

Турски зајам био би четир процента. Пласирање би било већином код француских капиталиста, али би се један дио уступио и њемачким банкама у Берлину.

Како наши живе у Америци

— Жалосне прилике Срба преко океана —

Ријетко кад допире у јавности ма што о животу наших људи у Америци, који су тамо отишли на зараду. Од њих самих чујемо, да се тамо муче и злопате да до коре хљеба дођу, те из тога знамо да тамо не живе ни мало завидним животом. Али се врло слабо што зна о друштвеном животу и слободном времену њихову.

Сад је и о томе продро глас у јавности. У једном српском листу у Америци изашло је писмо једнога од Срба, који о животу и раду Срба у Бивакину, Минисоти између осталог пише ово:

„Поред најтежих радова наша браћа Срби радници најгоре живе, управо рећи живе животом, који ни мало не служи за похвалу, него је чак и за осуду. Њих 15 — 20 живе заједно у једној кући, а један од њих им је домаћин или како га они називају „бурнинг бас“ и он држи по 10 или више бачава пива и ракије. Радници, чим који се рада долази,

еде и одмах почне пити и играти на карте, па то тако траје док се чешће не изопију, почну свађати, псовати, а чешће и бити, а у тим случајевима долазе по-лимени и воде их у затвор, те плаћају глобе и с њима се свијет брочи. Ни јед-ного не можете виђети, да нешто чита, добру књигу или новину, а и не разго-варају се ни о чему паметном нити ко-рисном, а да и не кажем да ниједан ништа не учи, нарочито писмени чи-тати и писати. У игрању и пијанчењу се задужују, па онда многога нестане, оду некуд у друга мјеста, јер више овдје није имао мјеста да стоји, нико му не вјерује. Има тако наших мирних и поштених рад-ника, којима су овакви нерадници оди-јели по више новаца“ и т. д.

На то овај лист, што доноси ове ре-дове, примјећује:

„Оваков начин живота, није само тамо, на много мјеста је и још горе, јер их од пијанчења и картања има и мртвих. Ако ико а оно наша добротворна друштва могла би да почну лијечити ове дуге наше народне ране и то за времена, јер су и онако окужиле велики дио нашега на-рода“.

Ми врло добро знамо, да овако не живе сви, и да има часних изузетака, али се без претјеривања може рећи да огроман дио нашег свијета преко океа-на живи у врло тешким друштвеним околностима, као год и то, да би се врло велики број њих могао отргнути и од пића и карата када би било кога да му пружи здраве и корисне забаве.

Свакоме појединцу, све и кад би хтио, да учини што и за се и за другове, те-шко је ништа да постигне, али зато су друштва и организације.

У Америци готово нема мјеста, гдје Срби живе, да нема добротворног дру-штва, али она се обично брину за осигурање наших људи и служе му као по-моћ у случају болести и смрти. А баш та добротворна друштва, у правом сми-слу би била добротворна кад би се по-бријула за своје чланове, да им пружи лијене и корисне забаве у слободним ча-совима његовим како би их што корис-није и здравије провео и како би својим боравком у Америци имало и душевне ко-ристи.

Зато би она требала да оснивају своје књижевне и читаонице, да приређују дру-гарске састанке, да држе сједне и т. д.

Књижевне и читаонице би служиле на-шем тамошњем свијету увјек као кори-сна забава, законито би књигу, те би се могао изобразавати. Другарски састанци би служили за што боље међусобно у-познавање, те би текао већи и боља ис-куства, која би му била од користи и тамо и на дому. Сједна би му пружила забаву, којом би добијао поред осталог још и то, да би стекао утјашености и друштвене окретности, а да и не гово-римо о другоме.

Кад то сада није учињено, може се у-чинити и сада, те би се на тај начин по-стигло, да наш свијет, или бар већи дио, не проводи вријеме овако као што се у овоме писму вели. Од тога би имао и моралне и материјалне користи и поједи-нац и друштво.

Зато и апелујемо на српске листове у Америци да обрате већу пажњу на та-мошњи наш свијет и учине све, да се учини за њ све што треба.

ПОДЛИСТАК

У шуми

Написао Словенац Макс Шиношек — (5)

Ниједна жена га неће електризовати: кад буде пишао узинама гледаће најради-је у страну кад се буде сријетао са ко-јом. Тако ће бити као пустињак, као све-гител и биче на миру. Сваки човек увијек нема ништа од таквог живота као што је имао до сада: вјечно чежња за поштом вели-ким и дивним, чему се никако не стиже и никако се не постиже. Човек мисли, да има све око себе пуно пријатеља, у пијаној за-љубљености сматра све своје познанике и при-јатеље: човек мисли, да је све на свијету тако омађијано као што је он сам, за мисли да нема вјерољивости — и претари се нај-прије у њој, коју је прије обожавио, потом на друге око себе и најзад сасијем у самога себе, кад сазна, да му није била једина и љубав остави за другу. Сама непоуздана раз-мишљања, сама пријавара и ништа друго. И кад хоће човек да појачаје гласне пренаде, мора најприје размислити: прије него при-ступити да није чашу онојности и сушине на-мјешану обманом која га заводи, да је сва чежња омама по којој наступа брзина сабла и тада се човек тргне и — уздица!

Све другаче мора бити. То је био Борнеу

Це-шен-јуан

— Парламентаризам у Кинеској —

И Кинези су се зажелели парламента-ризма, те се и код њих појавио уставни покрет. Тај њихов уставни покрет уродио је и плодом. Микадо се одазвао жељи свога народа и својим указом од 20. ав-густа сазвао је Це-шен-јуан — скупшти-цу. Ова уставна скупштина је на окупу и већ је предузела рад на изради устава и увођења уставности у кинеском царству.

Према извјештајима из Пекинга, гдје засједава уставна скупштина, Кина ће до-бити свој парламенат тек 1917. године а ова уставна скупштина се сматра као претходница парламента кинеског.

Интересантно је знати појединости скупштине кинеске.

Скупштина броји 200 чланова, од којих су половина изборни, а другу половину именује владалац. Осим ових налази се у скупштини 16 нацљедних принчева цар-ске куће, 14 заступника кинеског и ман-џурског племства, 14 кнезова слободних племена Монголије, Тибета и Туркестана, 32 представника министарства и владиних институција, 10 одличних научењака и 10 лица између оних, који плаћају највећу порезу. Надлежности ове скупштине под-врнуте су: локална аутономија, државни буџет, порези, државни дугови и рас-прављање нових владиних основа, осим оних, који се тичу уређења или промјене закона. Уједино је та уставна скупштина у неку руку виша инстанција за покра-јинске скупштине.

Иницијатива не припада овој уставној скупштини, али је овлашћена да прима молбе и одговара на интерпелације. Чла-нови скупштине уживају привилегије иму-нитета. У несугласности између скупшти-не и владе рјешава владалац.

Штрајк француских жељезничара

Штрајк се приближује крају — У мјесто штрај-ка социјална бун — Революционари комплот — Терористичке жељезничаре — Злоупотребе штрај-ка — Штрајк пронао — Циљ штрајка.

Париж, 3. октобра

Штрајк француских жељезничара може се сматрати да је завршен. Он је претр-пио пораз као ријетко који штрајк до сад, те се сада воде преговори између синдиката и управа жељезничких. Дошло се онет на оно гдје је раније било.

Штрајк је избио, као што се зна, из-ненадно. Избио је и без ствариш пово-да. Између синдиката и управа жељез-ничких вођени су преговори. Било је чак изгледа да ће се ти преговори и завр-шити кад је судином избио штрајк. Овај штрајк није био ни мало профе-сионалан, него чисто социјална бун. То доказују намјере штрајкача, који су били припрени да приликом овог штрајка у-потријебе крајња средства. Били су го-тови, да униште мостове, да поруше же-љезничке пруге, да прекину телеграфске везе, да униште возове и т. д.

Тај револуционари комплот сиремали су вође револуционарног социјализма. Незадовољство жељезничара они су хтје-ли да искористе за своје сврхе и зато су одмах и пожурили са проглашењем штрајка.

Већи дио жељезничара није био сагла-сан са тиме, те су се зато многи још од-

принципи и радио је чврстом вољом, чврсто као што су стијене око пета и мишљане да му то буде наук од кога ће живјети. Хоће ли моћи остати чврст? Ко зна?

Објесно је пушну о раме и пошао по ма-лој стацији посетити драчом, која му је припала под погата. Није хитао, полако је пишао и пажљиво уживао у лијеном изгледу сушта које је залазало веселећи се својим препро-дом, веселећи се својој новој души...

Одједном је застао. Недалеко пред њиме, на обороном храсту, који је дужином лежао на земљу, неко као да сједи: то је женска. Погледао је само једанпут и кад ју је познао, застиђено је застао и ако јој није видио лице. Да, она је и нико други, она с којом се сипоћ на чудесан начин упознао и попи-шао према њој тако сметено и недостојно.

Глава му је узаврила, крв му је појурила у лице, осјетио је неку омаму, да се морао наслонити на обилазње дрво: заборавио је све добре и чврсте одлуке и онет је постао такав каква је већ сваки млад човек кад је у непосредној близини свога обожаваног иде-ала, у близини младе, чисте пуре и то још тако насамо...

Она је сједила непомицно оборене главе, да су се видели алатни праменови косе, која су се лепршали као смиле. О, како је то лијено, бујно глјело, витак стае, а све тако округло — као зрела јабука, о... Које не би завела очи?

мах стади цијенати од штрајкача и лажа-ли се посла. А када је влада издала по-зив на жељезничаре да ступе у војну службу, они се нијесу много одупирали, него су се повиновали закону и присту-пали послу.

Сад је нијела ова ствар чиста и јасна. Жељезничари су искључиво ишли на то, да побољшају своје стање и да дођу до бољих плата. Њихов покрет хтјели су да злоупотребе вође револуционарних со-цијалиста, којих има како у самом же-љезничком синдикату, тако и међу самим жељезничарима, и увукли их у штрајк. И онда су хтјели да од тога професионал-ног штрајка створе социјалну буну. Мје-ре, које је одмах предузела влада, у то-ме су их спрјечили. Војска је одмах за-узела мостове, пролазе и сва важнија мјеста и чувала их од револуционара, као год што је позвала и све жељезничаре на војну службу.

Сви они, који су се борили за побољ-шање својих економских прилика — а таквих је велики број — чим су увидје-ли, да служе као слијено оружје рево-луционара, покушали су да се отргну и да приступе послу, одустајући од штрај-ка. Многи су се још одмах повратили на посао, а многи нијесу смели, јер су били под терором како синдиката тако и сво-јих револуционарних другова. Позив у резерву, што га је издала влада на све војне обавезнике, њима је добро дошао, да се извуку из тешког стања, у коме су терором увучени.

И тако је био штрајк са свијем пронао. Онет се дошло на преговоре, при коме су и раније били, кад је штрајк избио.

И до сад се могло видјети, али при-ликом овог штрајка избило је јасно то, да штрајкови ријетко кад служе штрај-качима за побољшање њиховог стања, колико самим коловођама да дођу до свога циља. Коловође их обично експло-атишу за своје сврхе и користе се њи-ховим незадовољством, али не толико да их помогну и да им користе, колико да се сами користе. Окивајући раднике улапце солидарности и притискујући их обавеза-ма, они их тероришу и насукују само да дођу до свога циља.

Ако није, то је овај штрајк најбоље открио!

Српство

Србија противу уговора. Како је у Србији II. Скупштина на окупу, то се ра-ди и на томе, да се склопи трговински уговор са Аустро-Угарском, с којом је Србија већ неколико година у неуговор-ном стању. Многи, а нарочито трговци у Српској, који су се склањају уговору, што шта и како они о томе ве-де. Што, како су утврдили, очевидно је добар, јасно је свима, да смо се ми ос-лободили аустро-угарског тугорства у погледу економом и да смо коракнули у напријед и без њиховог трговинског уговора: нарочито они су претријели у-жасан пораз и огромну штету, јер они без нас не могу. То се види и по свако-дневном кукњави за месом, то се види и по свакодневном запомагању њихових индустријалаца, јер им је максимална та-рифа намет помјерила. Трговински уговор са нама ма и нагори био, за њих би био благостање, али за нас — тврдо смо уби-

Једнако је Југос Борне, стара његова страст се јавила свијести као пикад досад: како лијеп случај, управо је моћи за опростај, моћи за милост, моћи за милу, за при-јатељство, за љубав...

Осјетио је силан нагон, необуздано падах-нуће: ступио је неколико корака према њој и зауставио се крај саме ње. Очаран погледом и неспособан за сваки намет разговор при-мјетио је и осјетио топли жарне, који је долазио од њеног тијела.

Опростите, госпоњце, што вас молим...

Сам није знао што и како је зауставио, срце му је тако набријекло. Госпоњина се није ни пажљиво уздицала, подигла је главу, упр-авно као да га је очекивала. Како лице! Тако душко, тако нежно, да је Борнеу за-пирало срце од самог весела. Кад је погледао у њене очи преплашито се од несвјеснице: лијене очи су биле чаробно обрубљене, влаж-не и свијетле су се као двије звијезде на небу, биле су влажне и на њеноме бајном лице опazio је двије сузе као два бисера. Красна, прекрасна!

«Госпоњце, ви плачете? Зашто?»

Није мо, погледао, и чудовато му је изгледало да тако красно и младо лице зна за жалост.

«Не питајте! Моја жалост потврђа вас и онако неће занимати, сад икако више не ми-слим о жени, нико више, потпуно сам сама...»

Очињела му је, очарала га је, јер има сре-

јејени — никакве користи донијети не мо-же, па против штете. За то би се радо-вали, ако до остварања његовог никако и не дође, а то зависи од наших народ-них посланика, јер ће Аустро-Угарска свакако тражити, да се тај уговор закљу-чи. Али то не треба ни по коју цијену дозволити. Нека чекају они још коју го-дину, па ћемо им онда ми диктирати, како ми хоћемо. Нека се дотле нагладују, или бар наведу аргентинског смрдљивог меса, кад им нијесу ваљале шумадинске свиње и српски волови. Ми ћемо доче-кати и тај дан да нас склопљењем рука-ма моле за уговор, јер ће их побуна гладних Бечлија натјерати, да буду крот-ки као јапанци“.

Словенство

Комунална општина у Бугарској. О-вих дана се десило врло интересант-ног случаја у Бугарској. То је било у Само-кову. Ова општина, заповијена идејама о комуни, дошла је на мисао, да је и ос-твари и прогласи комуну. Што је нами-слила, то је и учинила. Скинули су са општинске куће бугарску заставу и на њој истакли црвен барјак тиме прогла-сили комуну. Све то ишло је и лијено и глатко, али кад комунална општина ста-де да ради на своју руку, не хајећи ни за државу ни за власти, те о томе дође извјештај министарству у Софији, наста-де зашлет. Министарство телеграфски ја-ви општини, да не прави лудорије и да прекине скандал док је још за времена, али та „диктатура“ наљути нове комунце и они јасно и гласно поручише мини-старству, да гледа своја посла и не за-бада свој нос свуда, а нарочито да се не мијеша у аутономне ствари Самокова! Да не би било скандала и не би срамо-та пуцала министар лично пође у Само-кову, да прекине ову комедију, али га комуници не хтједоше ни чути, него га просто најурише. А интересантно је било видјети како су се комуници били рас-притили! Све у славу прогреса и новог стања општински одборници свако вече су држали своје сједнице. Ту су све од-луку за одлуком доносили и уводили нове реформе. Прво су почели са судницом. Није им било довољно што су истакли црвен барјак, него су из суднице изба-чили све владарске слике и замијенили их социјалистичким проповиједницима: Марксом, Ласалом, Пруденом и т. д. Кад су тако довели у „ред“ општину, оп-штински одборници, махом радници, ста-ли су и на грађанство да утичу заједно са друговима пандурима, развијајући свој програм. «Од сада — говорили су — не-маге за кога да знате. Не треба да слу-шате ни власти, нити икога. Расправља-ћемо све што имамо сами. Не треба ни судова, ни министара, нити ичеса, него све што имате подносите општини. Она ће све да рјешава!» И у то име изабра-ли су за председника општине као по-главара комуне једног радника, «друга», па су стали да раде на своју руку. Док су из Софије на све ово гледали као ни другу Кикандону, још је и нишло којек-ако, али када министру ова комедија до-сади и плану, окрете се ствар са свим другаче. Министар није ни мало био рас-положен за ове комунистичке подвиге „другова“ из Самокова и нареди облас-

бро звучан гласић, који је на његово срце тако чаробно утицао. Као пробране струне, кад их из даљине саслушамо, кад потекну саме од себе.

«Ја сам овдје сам, далеко сам од дома, далеко од љубљених родитеља, далеко међу туђим људима, који ме не познају. Зашто плачете, госпоњце: шта је сада плазијало из ваших крајних очију — сузе?»

Стао је пред њом и упро своје плаве очи са сучетњем у њу. Погледала га је невако са сумњом и тада се можда сјетила нечега, не знајући зашто је погледала Борнеу, који је стајао тако кротко пред њом, молећи је и уживајући у њеној лепоти и сасјећао с њом. Уморило ју је то, па и ако је Борнеу био лијеп младић онет јој се надило таман облак на лицу, те је заплакала и зајечала...

Није се могао савладати, био је крај ње на хрст и припао је нежно и лијено око врата. Неизвазну срећу осјетио је од њеног присуства...

Мој Рудолфе, гдје си? Далеко си, отишао си од мене, отјерали су тебе и мене заједно...

Зајечала је плачу и окренула се Борнеу, тега га погледала, да му се срце топало и он је још јаче привио к себи: обрисала је сузу с бјелим убрвсом и јекнула:

Позајеч вас, драги младићу, од сипоћ вас позвао кад сте ме на улици одје-дном оставили: нијесам мислила да имате тако добро срце. Молили сте ме сипоћ и ја

ном управитељу, да учини свему овоме крај и да нема никаквих обзира према комуницима. На велику жалост комуница областни управитељ схвати наредбу озбиљно и упаде у Самокову са жандармеријом, заузео општинску скиде првен барјак, побрза слике социјалистичких вођа и све „другове“ растера. „Другови“, одборници, као прене присталице комуне, изгубише се над овом грудом силом и пошкочице, се, а како затим настале хапшење свих општинских отаца, усрећитеља Самокова, разбјегоше се куд кони. Сад ће им још остати та утеха, што ће их та нека груба сила сјединити и омогућити оснивање комуне у тамници.

† **Марија Конопницка.** Прошле суботе, као што смо већ забиљежили, умрла је у санаторијуму у Лавову у 64. години Марија Конопницка, највећа pjesnikinja пољска. Била је популарна. Слава њена допирала је далеко преко границе њене уже отаџбине. Владисла је дубоким осјећањима, које је спајала с узвишеним идеалима човечанства. Песме: „Штит Цициповић“, „Клавдија“, „Мојој млађој браћи“, „Кредо“, „Пред Судом“, „Без крова“ и т. д., веома се цијене. Године 1902. славила је двадесетогодишњицу свога књижевниг рада, којом јој је приликом народ поклонно пољско добро „Зорниче“ у Галицији, гдје се преселила да живи. Смирни остаци њени биће пренети у Варшаву.

Чување од колере

— Десет заповијести о чувању од колере —

Како колера заузима све више маха и силно се распростире на све стране, поред предхрана које се предузимају противу ње, добро дошли су и лекарски савјети. Један од искусних љекара издао је десет заповијести, које и ми доносимо, да би се наш свијет управљао по њима.

Оне гласе:

1. Колера је заразна болест која се добија непосредним додиром са болесником.

2. Кухње клинче находе се у изметинама болесника од колере; њима се преноси зараза било да се упрљају руке, било да се загади вода или друге намирнице.

3. Кухње клинче се уништавају врло лако и брзо или средствима за дезинфекцију (ташан креч, карбодина киселина, сирова сода) или кувањем у кључалој води. Заражене руке се чисте сапуном, топло водом и карболом (2 дијела карболове киселине на 100 дијелова воде). Чистоћа је најбоље средство да се човек од болести сачува.

4. Све намирнице треба јести само куване, избјежавати воће, салату и друго што се пресно једе или продаје готово на улици или по дућанима. Прије сваког јела ваља добро опрати руке.

5. Воду, за коју сумњамо да је заражена, треба пити искувану и ради бољег укуса додати мало чаја, лимуна или печеног шећера (шербе) или пити минералне воде.

6. Од свих алкохолних пића (вина, пива, ракије, коњака, рума и т. д.) ваља се потпуно уздржавати, јер она слабе тјело и ушљед тога се болест лакше добија и теже болује.

7. Док год влада болест треба се чувати и од других болести, нарочито жељудна и пријева, зато треба бити врло

умјерен у јелу, избјежавати велики умор и напез.

8. Ко оболи од колере треба да се одмах обрати љекару, а најбоље је да се лечи у нарочитим болницама, јер ће се тамо најбоље и најприје излјечити.

Око болесника не смије се нико беспоштен скупљати; у куће гдје влада болест не треба улазити, нити што из тих кућа узимати.

9. Све ствари болесникове: постељу, постељне ствари и рубље треба искувати у кључалој води. Собу гдје је болесник боловао објезити и под опрати врелим цијењом; све болесничке измете ваља у њихким просинати а са тим синати ташаног креча.

10. Колера је болест од које се човек врло лако и сигурно може сачувати, због чега је од ње неоснован сваки страх.

Овогодишња берба грођа

Неки наши крајеви као на примјер црмича нахија, зетска, љешанска и др. сваке године добијале су лијеп приход од својих винограда, тако да су наши виноградарии били у неколико заборавили оне године кад се не рађаше ни за крсно име.

Бијаху људи више мање призорили да што боље сачувају своје винограде од разних болести које тамане винову лозу, по пошто су пошљедњих 2-3 године родили доста прилично онда кад да не вјеровашу да се и онет могу десити перодне године.

Какав је род ове године допијела нам винова лоза?

Врло слаб, на питање је што је томе узрок и јели кривица бар колико год до до самих винограда?

Заиста у току прошлог прољећа и љета честе кише спречавале су правилно извршавање прскања и сумпорисања винограда, а неким крајевима род је поништен и град, но оставио на страну она мјеста гдје је род поништен од града, јер се противу те појаве (града) наш виноградар није био у стању борити. Али ипак честе кише и ако су ометале правилан ток рада, онет се могло нешто више пажње поклонити раду око винове лозе, а нарочито честом прскању и сумпорисању.

Наши виноградарии видећи да кишна чешиће пута напад и спира змијк овинове лозе требали су што већом енергијом да понављају прскање, а не да клопу духом, тим прије што је виноградарима ваља било објашњавати, приликом држања поуке, да у годинама кад су честе кише и росе с прољећа и љета треба чешиће понављати прскање и сумпорисање, јер је у таквим годинама теже очувати род.

На жалост изгледа да се народ тим поукама мало киристио и није им покљонио довољно вјере и пажње што га је и довело до овога.

Тешко је процјенити како је велики губитак претријела наша земља благодарећи овој необазривости и непажњости, јер да се родило вина као прошлих година прилична сума новца би ушла у државну благајну од вина и ракије, а овако?

Друго наши виноградарии би се материјално много боље осјећали него ли је

већ бона и није примјетила да је уз њу Борисе с новом младом љубављу...

А он јој је шапутао на ухо тако љежно и узљудно, све јој открио како је носи у срцу, све лијепо и у лијепом говору, управо онако како је нацјеравао. Као сам му је текао говор, сад је она његова, вјечно ће бити његова: ох какве радости његове прве његове младичке сапарије биће пенуљене на вјечно. Новешиће је дома у паручја и његова ће бити златна голубица...

Полуљубио је узбуђено у руку: она се није бранила.

Погледао ју је у лице. Како крсно и чаробно одијела са лица дубока жалост, што је чинило још занимљивију, још чаробнију... Вечерње сунце је сишло, кроз грање су падали пошљедњи зраци и освјетљавали су њено лице које је било пуно туге, замисљено и тако крсно, тако мило, да је Борисе осјетио неузддржљиву жељу, да је полуби у њежне руке усне. Полуљубио јој је руку и још кад би му уста допустаила, он би постигао тријумф.

За тренут се нагао к њој, набрао усне за полуљуби и дрхтао од непознате дражести у нијелом тијелу. Тада се она тргала, сједећи као какав хладан, крсан кил, учила је што Борисе нацјерава, скочила је са етабла и грубо га гурнула од себе.

Ох како сам се заборавила, прекршила сам дану ријеч и пуштам да ме љуби свака

то случај данас, те према томе претрије-ли су губитак и једна и друга страна.

Да би се човек увјерно како је велики тај губитак не треба далеко да иде но да пита свог дотичног капетана, па да се увјери, а богме и да се згрози, кад види која је разлика у приносу на вино и ракију прошлих година и ове.

Изгледа да се још нијесмо одрекли неких претрасуда и остављајући све „на вољу Божију“ нећемо да се својски за своју корист и благостање трудимо.

Бога треба молити за помоћ и ослањати се на његову вољу, али ипак треба и радити, јер не треба заборавити на ону другу изреку која гласи „Помози се сам, помоћу ти и ја“, јер сваки који се нада без труда зарадити, тај се љуто вара.

Да нијесмо тако оклијевали можда би наша пољска привреда била на вишем ступњу.

Наш Узвишени Владар ваља је постицао Црногорце на бољи и интезвенији рад.

Треба се свагда да сјетимо Његових ријечи:

„Да су ми Црногорци радници као што су јунаци, били би исто тако богати као што су и славни!“

Горње ријечи нашег опште љубљеног Краља изражавају Његову жељу да Црногорац црноне раду онако својски као што се лаћао пушке у одбрану своје драге домовине.

У нас се годишње засађује врло мало нових винограда, тако, да је тај проценат готово непријатан, а међу тим колико је врло подесних мјеста за подизање винограда, која и данас стоје неупотребљива. Зашто?

Као што се види, сав се рад наших виноградарии састоји у одржавању већ постојећих винограда, и чудновато је заиста кад ни то не можемо сачувати.

Енергичним и наметним радом свагда ће се постићи, ако не добар то бар средњи успех, било то у виноградарству или ма у ком другом послу.

У другим гранама пољске привреде нијесмо ништа напреднији већ се и тамо огледа она негата немарност.

До кад ће трајати ова нација индиферентност према патњама од којих зависи наше благостање?

В. В. Њ.

Балканска фотографска изложба

— Прва изложба ове врсте у Биограду —

Српско Географско Друштво у Биограду дошло је на врло лијепу мисао. Оно је одлучило да приреди сваке године изложбу фотографија, које се тичу свих јужнословенских земаља и осталих дијелова Балканског Полуострва. У томе циљу излагаће се фотографске копије земљиних слика, мањих географских и геолошких предмета, типова села, кућа, стари градови и манастири, слике вароши и историјских мјеста, даље, типови људи и слике које се тичу народног рада и живота (етнографске слике).

Фотографске слике, снимљене с највишег укуса и савршено изведене награђиваће се овим наградама:

а) за најмање три фотографска снимка цијелих предјела или планина и за фотографске панораме, које су нарочито укусно или савршено изражене, постаје излагач дописним чланом друштва.

б) даље четири награде су: прва од 100 динара;

багабуца: шта ће рећи Рудолф, мој љубљени, мој драги, мој једини!»

Обрисала је сузе, нијесмо погледала Борисе и отишла брзим кораком — изгубила му се пред очима. Стајао је као нијем, окован. Непомично је гледао тамо гдје је отишла.

Осјетио је: никад је више неће видјети!

Тренутно су пропали сви свијетли градови: све, све је пропало. — Сунце је зашло и мрачило се, срећа је пазицула и пала црна, тамна ноћ и увила срце...

Борисе је осјетио бол као да му је хтјело срце препуцати, вриснуо је и заплакао као дијете: неплакао се, дограбио пушку и бјегав кроз шуму дубоко у лов...

За старим, црноточним столом у Борисову стану сједили су три пријатеља, био је Јован, Славко и Владимир.

Вече је било јаво лијепо и крсно: сунце је зашло за гором и освјетљавало небо, а ти зраци, пошљедњи и умјерујући падали су кроз прозор у собу и одбијали су се од дивара, да је била сва соба чаробно освјетљена.

— Нијесу палили свијећу, чему им, кад је много лакше говорити и мислити о теми, која човјека ништа не мучи а има простијих мисли и шире обзоре.

Дуго нема Борисе. Нијесмо добро радили што га нијесмо звали. Можда још сад тамо стоји гдје смо га оставили и чека кад ће проћи зен», прозборио је Славко.

друга од 75 динара;

двје треће по 50 динара.

Награде ће одређивати одбор, изабран од друштвене управе.

Сваки излагач може послати друштву неограничен број слика, и то од сваке два примјерка, од којих један постаје својина друштва, а други се послје изложбе, враћа излагачу.

Примерак, који се излаже мора бити каргоиран и са дјеталним насловом.

Слика један пут изложене, не могу бити по други пут излагане.

Прва фотографска изложба Српског Географског Друштва биће од 6. до 12. фебруара 1911. године. Фотографске снимке треба надаље до 15. децембра 1910. г. послати на адресу: *Српско Географско Друштво — Универзитет, Биоград*, а за обавијештења се обратити на др. П. Вујевића, секретара друштва у Биограду.

Привреда

Како се трапи кртола

Не само код нас, но у опште за пољоприврднеке је један од најважнијих јесених радова трапљење кртоле. Како овај рад изискује не само вољу за рад, вредноћу и марљивост, него и знања и умјешности, то се на ово пословање нарочито заустављамо, да бисмо нашим пољопривредницима припомогли својим савјетима, да трапљење изврше онако како треба, што им може служити од користи.

Трапљењу је циљ да се кртола сачува од мрза и труљења, а то се ће постићи само тако ако удесимо да је трап како сув и без влаге, тако и да му је температура умјерена. А ту на првом мјесту игра улогу мјесто за трап. Људи томе вјешти препоручују као најпогодније мјесто за трап само земљиште, гдје је кртола расла или непосредну близину њену. Ако икад, то ове године ми морамо послушати овај савјет. Као што знамо, ове године у Црној Гори је застудило нагло и раније но обично. Настали су већ и мразови. Зато смо принуђени трапљење да извршимо што прије. Због тога, ето, и морамо гледати да кртолу не оштетимо преношењем. Само треба пазити да је земљиште што сувље и закљонитије.

Трап није ни мало потребно копати дубоко, као што се то на многим мјестима може видјети. Дубоки трапови имају више мања и недостатака, јер, у њих може лакше вода да уђе, и теже је из њих vadити утрапљене плодове. Осим тога тако дубоке рупе и ровови представљају једну сталну опасност за људе и стоку, да се у њих скрхнују и полове вратове.

Ако се хоће један добар трап да направити, треба овако радити: једним копонићем треба одмјерити један уздужан правоугаоник, широк 1-50 мет, а дугачак 5-10 метара. Дужина зависи од количине кртоле. Кад се мјесто за трап одмјери и његове стране обилеже, онда се из њега земља за дужину ашова ископа и подуравља. У овако ископан ровчић сипа се кртола и у облику крова поређа. Приликом изручивања треба избавити натруле кртоле, да не би трулеж и на здраве пренијеле. Висина трапа одређује се сама. Кад смо на овај начин понунили један

«Толито је још паметао, да зеца не чека, јер кад ми нијесмо ништа уловили, Борисе ће још мање. Он није за дов, он би ишао, прошао зеца и свагда би га испустио».

Тако је мислио Владимир.

«Јако је нежан, превршио је мек. Такви људи имају увијек племенито срце, али су премекки за живот, лако доживљају велике преваре пошто сваком вјерују и због тога свијет им се оглади што сами раде, али не промишљеношћу из свијета су отргнути».

Владимир је изрекао ту оцјену о Борису.

«Да, право имаш: такви људи су велики сиромаси, такви гледају свијет кроз некакво замагљено стакло. Не познају још свијет, не искусили су и не схваћају гдје ће прво. Снавако да нијесам богме тако пенусан да говорим као старац, али ни тако малодушан нијесам као наш мили Борисе».

«Да видите наш Борисе већ неколико дана тако је чудан, да не знам протумачити шта му је, можда је болан или има неке друге засебне брине».

Свакако их има: ја држим да је Борисе један или како се зову те болест-вијема нам брине? Сад је тако чудноват, сад

увијек му се, како се мени чини, ора додир-Данас кад смо ишли у лов, није ташних гра-ништа — уловили и онако није-сењу, што — био је преко сваке мјоре су-д из по-гријешиш кад тврдиш, да је залуби-јежати и не до пете».

(Настави) Гори.

дно трапа, можемо одмах почети са покривањем. Први покривач код кртоле треба да буде слама која се набаца у дебљини 10-15 см. Преко овог сламног покривача одмах се набаца земља, и то у први мах покрије се земљом са 10 см. Пошто у прво вријеме скоро обрана кртола дужи из себе велику количину воде („зноји се“) и пошто је спољни ваздух још топао, то кад би се трап са свим покрио, утрпањен плод би почео нагло да трули и пропада. Да не би, дакле, тога било, треба трап по врху оставити непокривен све дотле, док се први мразеви не појаве. За прављење тих одушака на трапу најбољи је начин: кад се шљеме на трапу, дуж за 30 см. ширине, не покрива земљом, у том случају кртола остаје покривена само сламом.

Кад ударе кише, а трап по шљемени остане непокривен, онда треба метнути по шљемени даске, које ће штитити да киша не улази у трап.

Ако смо приуђени да покисли кртолу слажемо у трап, или се из каквог другог узрока бојимо кварење, онда треба по средини пода у трапу направити канал од штица у виду „7“, кроз који ће влага и сувишина топлога излазити напоље. Висина канала од пода треба да износи 30-40 см., а штица од штице да буду приковане на 3 см. растојања. Спољне отворе канала треба заштити сламом чим се појаве мразеви.

Пред саму појаву мразева треба трап још једанпут покрити. То друго покривање треба овако извршити: врз први покривач треба најпрви набацивати један слој сламе или сламуњаваог ђубрета, у дебљини до 15 см. Овим слојем треба трап добро увити и угуткати. У исто вријеме заштитити и отворе канала. Кад смо ово урадили, онда трап треба покрити земљом у дебљини 15 см. Овим слојем земље покрићемо трап одозго до доље, дакле и шљеме. На овај начин покривен плод у трапу може и најжешћим мразевима пркосити.

Да не би у трап вода улазила, треба око њега ископати један мали јарак, којим ће вода отицати.

Кад се зими вади кртола из трапа, треба место где смо вадиле, одмах увити сламом, да не би мраз у трап продрио.

Трап не треба у пролећу откривати све дотле, док са свијем не отопли, или дође рећи, док не престане свака бојаза од позних мразева.

Ако се овако поступа бојази од мразева и трулежи неће бити.

Дневник

Један риједак јубилеј. Угледни члан београдског Н. Позоришта и дугогодишњи редитељ **Светислав Динуловић** прославио 11. ов. мј. четрдесетогодишњицу свога рада на пољу позоришне умјетности. По свршеној прослави слављеник, који је с успјехом глумио и због своје комике био љубимац публике, иде у пензију. Прослава његова у београдском Н. Позоришту биће обилежена француским водвиљем „Женски рај“, за коју је Даворин Јенко саставио музику. Динуловић је за све ово вријеме свога рада на пољу позоришне умјетности заузео лијепо мјесто, и особито се истицао како у народним, тако и оперетним комадима приказујући комичне улоге тако, да је довољно било само да се појави на позорници и да једним покретом насмије све присутне, због чега је био велики љубимац публике. Као даровит глумац Динуловић је био још и марљив и врједан. Општим честиткама придружимо се и ми, желећи му, да се после трудног и напорног четрдесетогодишњег рада одмори и дуго још у миру живи.

Слике на лутрију. Овлашњи живописац В. Новосел, који је изложио своје радове у Читаоници, шест од њих даје на лутрију. Слике се могу сваког дана видјети у Читаоници и заслужују пажњу. Поједина сребрка стаје 1 перпер и може се добити и код књижаре А. Рајнвалд. Чим буду сребрке распродане биће извлачење, те и са своје стране топло препоручујемо свакоме, да се користи овом приликом и судјелује у извлачењу.

Забава. Прво Црквено Пјевачко Друштво „Његош“ приредиће у недељу, 17. ов. мј., учини своје славе, Св. Петра, цетињског чудотворца, у просторијама Зетског Дома велику забаву и игранку с котиљоном. Друштво се постарало, да овог пута посјетницима те забаве даде концертни дно одабран с намјером, да би он својом одабраношћу привукао на забаву што већи број посјетилаца. За ту забаву учињене су на страни нарочите наруџбине како фигура за котиљон и свјежег цвијећа тако и свијех ствари за бифе, који ће тог вечера држати друштво у корист своје касе. И заиста судећи по припремама, посве је вјероватно, да ће ова забава у сваком погледу премашити досадање. До грађанства је сад, да се оно посјетом у што већем броју одазове и помогне ово друштво, које је својим ваљаним радом стекло својим члановима-пјевачима и високо одликовање. Надамо се, да ћемо у идучем броју бити у могућности донијети приближан програм концертног дијела.

Позориште. Сјутра у вече се даје по други пут драма „У долини“, који се и прошле недеље давала. Ова је драма у три чина. Написао ју је Анђело Гимер, а превео Х. С. Давичо.

Распродаја још за три дана. Ликвидациони Одбор извјештава грађанство овдје и у унутрашњости, да ће се ствари, заостале иза јубиларних светковина, распродавати још само за три дана: у *недељу, понедељник и уторник, 10., 11. и 12. ов. мј.*, према рјешењу одборске сједнице од 2. ов. мј., и то у у Владином Дому, соба бр. 25., у обичном канцелариско вријеме.

Извјештавајући грађанство о томе и позивајући га да с куповицом још ова три дана похита, напомиње се, да још има на пројекту: страмаца, декица, ценица, карна, бокала, чаца за пиво и ликер, пата — већих и мањих, пједела — већих и мањих, и конопа, разне дебљине по пери. 20 од килограма — После ове три дана распродаје, по досадашњим цијенама, не продате ствари уступиће се министарству финансија на руковање односно на сахрану.

У исте ове дане Одбор ће распродавати и фини намјештај спаваћих соба и салона из пређашњег министарства војног, који је служио за дочек отмијених гостију.

Књижевност

Позив. Г. Марко Драговић, наставник гимназије у Подгорици објављује овај позив:

Намјерам сам дати у штампу мој рад „Прилози за историју српске књижевности у Црној Гори“, од најстаријих времена до данас.

Већ је неколико година од кад прикупљам грађу за тај рад и дно те грађе наштампао сам у цетињскоме „Књижевном Листу“ у броју 7, 8, 9—10, 11, и 12, за 1901. годину, и у броју 4, за 1902. годину.

Пошто желим да тај рад буде, колико је највише могуће, потпун и да ни један радник на књижевном пољу у Црној Гори не буде заборављен — то се овим обраћам свим тим радницима, да ме у овоме послу потпомогну и да ми саопште:

1. Своју биографију у кратким потезима.

2. Називе свих својих књижевних радова и где су што напечатани.

Без овакве помоћи мој би рад био непотпун не гледајући на све то што сам се најмарљивије старао да прикупљам све што ми је могло до руке доћи о нашим књижевницима и њиховим књижевним радовима.

Осим других теškoћа за овакав рад била је и та што ево двадесет година живим по разним мјестима Црне Горе: Улицу, Бару и Подгорици, па сам био далеко од библиотека, којима би се

могао користовати, а такође и од ошћења с нашим књижевним радницима.

Надам се да ће овај мој позив бити поволно примљен и да ћу добити обилату помоћ за овај мој рад.

Ко је вољан да ми што пошље нека пошље на моју адресу.

Хероиде. Г. Радомир Кривокапић — Орлински са Цетиња објављује:

Част ми је ставити до знања повјерљивим претилате на моју епистоју „Хероиде“ као и поштованој читалачкој публици, да је штампање поменутог ми дјела при конци, тако да ће се од данас до десет дана свршити и предати на повезивање. О Митрову дану 26. текућег мјесеца сјев ће бити предан јавности.

Дјело запрема више 4 табака, него сам раније означио, значи 34 табака осмине. До 26. октобра ко ми пошље новац, претилате је „Хероиде“ 250 пара, послије као књижарска цијена 3 перпера. Сјев ће се моћи добити код писца на Цетињу а и код овдашњих књижара.

Споменица. Г. Лазар Чобелић, учитељ с Цетиња објављује:

„Дао сам у штампу споменицу: „Јоксим Кнежевић, војвода шарански“, која ће скоро изаћи.

Да би се ма у колико одужили људима заслужним, који су у наша старија времена видно показивали патриотизам и херојски живот, као борци за „крст чести и слободу златну“, међу таквим сам нашао Јоксима Кнежевића.

Споменица је из оних времена у којима су се кретали: хајдуци, ускоци са јуначким срцем и пушком и ножем у руци, па са људима црни се и вријеме, тако, да нам може послужити за пример и да се не би дало забораву, наше херојско врто доба, дужни смо црпнати податке, које свијетле нашу прошлост.

„Споменица“ је ове садржине: „Јоксим Кнежевић“ кратко излагање, „Јоксим у болници на Цетињу“, „Јоксим као лични јунак“, „Смрт и сарана Јоксимова на Цетињу“. На крају споменице је једна pjesма. Цијена Споменици 60 пара.

Молим пријатеље и љубитеље књиге за скупљање претилате, јер је права изрека: „Зрно по зрно изађе погача“. Све је добро, што је угледно.

Из бијела свијета

„Гешефт“ и колера. У Пешти се збио нечувен догађај. У једној кавани на великом „Ринг“ наредном је неком господину изабио колера. Његова болест била је тако озбиљна, да је у кавани настало силно узбуђење, јер је дотични болесник са свимим колера. Призвано друштво за спасиште, али је пријегле, док су га лежало на носаче из каване. Али болесник није доволно никоме изаћи, прије него се сви редом дезинфицирају. Међутим је госту опет било добро, те се хтио удавати. Санитарно друштво хитало је на одремени у болницу за кујне болести, али се овај тако енергично противио, да је напосок постала ствар сумњива. Тад је дотични прихватио, да је све било аранжирано. Гостионичар, који је био преко пута те каване, изајмљено је тога госта, да симулира симптоме колере, да се тако гости пошљају и сви дођу к њему, те напусте кавану његова конкурента. За то ми је био обећао 100 К!

Запијењене дописнице. Пошљедњих дана било је у изложима некојих трговина у Бечу дописница с карикатурама аустро-угарских генерала. Особито карикатура генерала грофа Росенберга, канцелана грофа Бека и адмирала Монтекуколиа могле се познати. Исти дан по године запијењена је полиција све дописнице. Међу тим било их је врло много распродано.

Карусова незгода. У Минхену је пречује Каруса задесила за представе „Boheme“ незгода. Са својим Рудолфом постигао је толики успјех, да је морао небројено пута излазити пред позорницу. Излазећи тако није опазио, да се спушта застор, да је добио у чело тако јак ударац, да се срушио онесвијештен на тле. Но брзо се толико опоравио, да је рекао својој околици: „Va bene“ Позоришни лекар установио је, да нема никаквога повода, да се представа прекине. Карусо је отијевао Рудолфа до краја. Дакако, да је био опрезнији, када је на конци излазио пред застор, да се захвали на силно одобравању, које је једва престало.

Из Њу-Јорка у Сан-Франциско. Издавач новина Хеарст створио је управо америкањску основу за лигет аеропланом. Хеарст је расписио награду од 50.000 долара (250.000 К) за лигет од Њу-Јорка или Бостона у Сан-Франциско. (Дозвољен је и Лос-Анџелес као мета). При садашњем стању технике летјења, није то друго, него стављати живот других људи

на кошку, мамећи их огромним наградама да започну лов са новцем и у зраку уз животну опасност.

Колико има република? На ово питање које је постало актуелно услед револуције и присаједињења републике у Португалу, одговара „Gaulois“: Осим најмање републике Португал, има у Европи 4 републике: Француска, Швајцарска, Андора и Сан Марино. Ова потоња је најстарија, јер постоји из првих времена хришћанске ере. У Африци је једна једина република Либериа, чини су становници искључиво Црнци. У Азији и Аустралији нема ни једне републике. Но за то је Северна и Јужна Америка прави рај за републике. Од највеће (Сједињене Државе) до најмање (Коста Рика, 320.000 стан.) има их у свему 17. У свему су дакле на земљи 23 републике, па само мали дно људства станује у земљама са овим државним обликом.

Љубавна трагедија. Пред мјесец дана дошао је у Трст 26-годишњи новинар Атилио Павони са 20-годишњом женом, коју је означио као своју жену. Дошао је из Млетака, да тражи мјесто, те је изајмљено собу са намјештајем у Виа дел Солитарно. Младић није могао у Трсту никакво остати, па је до скоро запао у потешкоће, а осим тога се њих двоје посвадило тако, да је препирка и кавга стално долазила на дневни ред. Коначно чини се, да је Павони њу наговорио, да с њиме заједно умре и у понедељак одлуче, да изведу своју намјеру. Она је испалила револвер у десну шљепочницу, по није се особито озбиједила, а Павони је попио дозу кокаина. Љекарска је помоћ брза била при руци и тако је обоје спасено. Она је Млетанка и зове се Рина Ганцер.

Књижевни оглас

— Нашим писцима —

Уредништво „Босанске Виле“ издањем оног и онаквог т. зв. црногорског броја учинило је атак на црногорску књижевност, представљајући је пред свијетом у најружнијој боји. Да би томе и таквом начину доскочили, споразмно смо ријешили да ми овдје, на Цетињу, образујући нарочити одбор, издамо један број, у коме ћемо изложити најбоље и најодредбеније радове најбољих наших писаца. У томе броју изложићемо и све радове оне, које је уредништво „Б. Виле“ произволно скраћивало и унакарањивало, онако, како су томе уредништву послани, у целини, као год и радове, који су послани, али нијесу угледали свијета.

Знајући да и Ви привређујете нашој књижевности, то Вас овим узбудно молимо да што прије изволите послати потписаном одбору који од ваших радова за овај број „Црногорске Виле“ како би овим бројем што боље и достојније приказали књижевност у нашој земљи.

„Црногорска Вила“ отвориће своје ступице првенствено осакаћеном извесним радовима у „Б. Вили“, а затим непримљеним радовима, као што ће радо уступити мјеста и свима оним радовима, који буду пригодни за њу.

Рок предаје радова је до 20. октобра. Радови се шаљу дољепотисаном одбору преко главног уредника „Цетињског Вјесника“.

Увјерени, да ће те се одазвати овоме нашем позиву и тиме нам олакшати да што боље и потпуније извршимо нашу намјеру, ми Вам унапријед захваљујемо.

Цетиње, 9. октобра 1910. г.

Редакциони одбор.

НА ЗНАЊЕ

Продајем моју кућу у Даниловом-Граду, која је ограђена од тврдог материјала, са новим планом уређеним собама. Кућа је двокатница. Ко би желио купити нека ми се јави. Кућа даје 9.000 перпера, ко жели придати једну хиљаду нека ми се јави.

Ово сматрам понуду мојим шефијама у Даниловом-Граду.

Цетиње, 1. септембра 1910. год.

Лазар Чобелић,

2—3

учитељ.

Официрско одијело

Израђујем по новом пројекту брзо, солидно и са умјереним цијенама. Примам порцибине и из унутрашњости.

С поштовањем

Јово Бујишић,

кројач на Цетињу.

2-10